

Renata Wójcik

Zakład Bibliografii Zawartości Czasopism Biblioteki Narodowej

"Bibliografia Zawartości Czasopism" - stan obecny i perspektywy rozwoju

Abstrakt

Celem artykułu jest przedstawienie problemów, z którymi „Bibliografia Zawartości Czasopism” spotyka się od początku swojego istnienia. Po omówieniu problemów z doбором i selekcją materiałów omówiono zmiany będące skutkiem zastosowania nowych technologii w przygotowaniu i korzystaniu z bibliografii. W dalszej części dokonano prezentacji wspólnej bazy „Prasa” i możliwości wyszukiwawczych baz MAK-owych. Na zakończenie omówiono zadania stojące przed zespołem BZCz, tj. wprowadzenie klasyfikacji UKD i przygotowanie następnej możliwości dostępu do bibliografii w formie plików PDF.

Słowa kluczowe

bazy danych, bibliografia, wyszukiwanie informacji

Abstract

The main aim of this paper is to present the problems related to the Bibliografia Zawartości Czasopism (Index of Periodicals) from the moment of its formation and issues connected with attempts of its adjustment to expectations of a contemporary user of information. After having presented the problems of a choice and selection of materials, the author discusses changes resulting from the application of new technologies for creating and using the bibliography. In the next part of the paper the author presents „Prasa” – the common database of newspaper and weeklies articles as well as the possibilities of searching information within MAK databases. In conclusion, the tasks of the BZCz team are discussed (such as applying the UDC and preparing additional possibility of accessing the bibliography in the form of PDF files).

Keywords

databases, bibliography, searching information

Selekcja i dobór materiałów

„Bibliografia Zawartości Czasopism” (BZCz) jest częścią bieżącej bibliografii narodowej. Rejestruje artykuły opublikowane w polskich czasopismach wpływających do Biblioteki Narodowej w ramach egzemplarza obowiązkowego. Powołana została do życia w 1947 r. Jej twórcy: Stefan Vrtel-Wierczyński i Michał Ambros, mieli nadzieję, że będzie rejestrowała zawartość wszystkich czasopism wydawanych w Polsce. Tomy za lata 1947–1948 wydano w formie druku powielanego. Regularnie w formie drukowanej jako miesięcznik BZCz ukazuje się od lipca 1951 r. Materiały za lata 1949–1950 zgromadzono w formie kartoteki kartkowej przechowywanej w Zakładzie Bibliografii Zawartości Czasopism. W 2007 r. podjęto próbę wprowadzenia tej kartoteki do bazy. Niestety, okazało się jednak, że przez lata została zdekompletowana. Konieczne stało się więc tworzenie opisów z autopsji. Czasopisma sprowadzano w porządku alfabetycznym z magazynu. Do tej pory opracowano tytuły od Acta Astronomica. Ser.A do Przeglądu Zbożowo-Młynarskiego (17 141 opisów w bazie).

Pierwsze próby automatyzacji BZCz podjęto w latach 1973–1974, jednak zakończyły się one niepowodzeniem. Powrócono do nich w roku 1995. Dokonano adaptacji formatu MARC BN

na potrzeby opisu artykułu. Bazy dla bibliografii zostały przygotowane w systemie MAK. Jednocześnie zdecydowano, że opis bibliograficzny będzie sporządzany zgodnie z normą PN-N-01152-2. Aby ułatwić użytkownikom poszukiwania bibliograficzne, wprowadzono pełny indeks przedmiotowy tworzony na podstawie Słownika haseł przedmiotowych BN. Od stycznia 1996 r. opisy zamieszczone w kolejnych numerach BZCz są również udostępniane w postaci bazy danych. Utrzymany został miesięczny cykl przygotowania materiału. W latach 1996–2005 bibliografia była dostępna w formie drukowanej i elektronicznej (dyskietki i CD-ROM-y).

W roku 1998 bazy danych BZCz udostępniono w Internecie (aktualizację przeprowadza się w połowie każdego miesiąca). W 2002 r. dokonano podziału bazy BZCz na:

- artykuły z czasopism naukowych,
- artykuły z gazet i tygodników (jednocześnie zaprzestano umieszczać te opisy w bibliografii drukowanej).

W 2005 r.:

- zrezygnowano z druku bibliografii (jest dostępna tylko w formie elektronicznej),
- nastąpiła zmiana formatu z MARC BN na MARC21,
- zmieniono zasady transliteracji alfabetów cyrylicy, dostosowując je do przyjętych w Przewodniku Bibliograficznym (według normy z 2000 r.),
- zrezygnowano ze skrótów tytułów czasopism w cytacie,
- zrezygnowano z klasyfikacji.

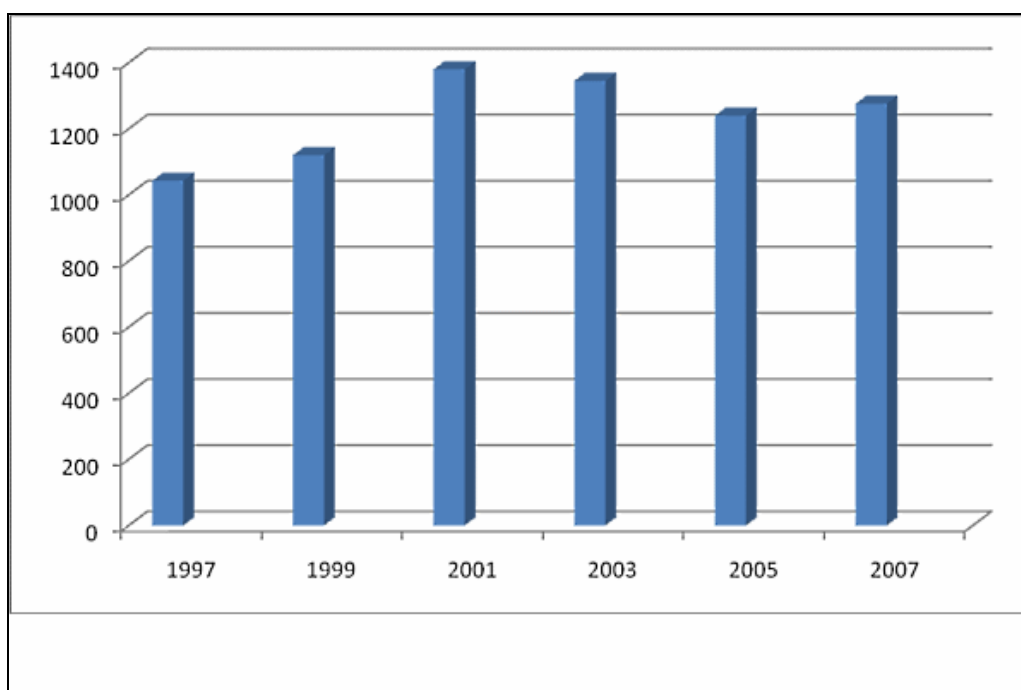
Ogrom produkcji wydawniczej uniemożliwia tworzenie spisów odzwierciedlających pełną zawartość wszystkich czasopism. „Bibliografia Zawartości Czasopism” nie jest więc, wbrew założeniom jej twórców, bibliografią kompletną. Dobór i selekcja materiału odbywa się na dwóch poziomach. Pierwszy obejmuje tytuły czasopism przyjętych do opracowania. BZCz rejestruje:

- czasopisma naukowe, niezależnie od częstotliwości ukazywania się, w tym zeszyty naukowe wyższych uczelni i prace instytutów naukowych, które nie mają charakteru serii wydawniczych^[1],
- miesięczniki i kwartalniki społeczno-kulturalne i literackie,
- tygodniki i dwutygodniki o zasięgu ogólnopolskim,
- prasę codzienną o zasięgu ogólnopolskim,
- czasopisma regionalne o częstotliwości powyżej kwartalnika oraz wydawnictwa ukazujące się nieregularnie.

Dalsza selekcja odbywa się na poziomie artykułów z poszczególnych tytułów zakwalifikowanych do rejestracji bibliograficznej. BZCz uwzględnia wszystkie artykuły z czasopism naukowych (z niewielkimi wyjątkami z działów: kronika, listy, recenzje, w których pomija się teksty o objętości poniżej 2 stron maszynopisu). Z pozostałych czasopism rejestrowane są artykuły problemowe, wywiady, dyskusje redakcyjne, wypowiedzi ankietowe, wszystkie teksty literackie – nawet pojedyncze wiersze, zestawienia bibliograficzne, recenzje książek, filmów, wystaw, przedstawień operowych i teatralnych. Pomijane są z reguły akty prawne, orzecznictwo sądowe, porady i felietony. Od 2005 r. na potrzeby BZCz szczegółowo opracowuje się materiały konferencyjne, które do tej pory były opracowywane zbiorowo pod tytułem konferencji, czyli jako jeden opis. Zdecydowano się na

rozpisywanie referatów, gdyż poruszane w nich kwestie dotyczą najnowszych badań i osiągnięć w danej dziedzinie. Problemem jest selekcja artykułów z tygodników i prasy. Dla nich przyjęto kryterium objętościowe, pomijane są mniejsze artykuły i reportaże (mniej niż pół strony z formatów płachtowych i mniej niż 1 strona tekstu formatu A4).

„Bibliografia Zawartości Czasopism” wciąż dostosowuje się do zmiennej sytuacji na rynku wydawniczym. Selekcja materiału prowadzona jest na bieżąco już na poziomie tytułów czasopism przyjętych do opracowania. Jedne tytuły przestają się ukazywać, ale pojawiają się nowe spełniające przyjęte kryteria i ich rejestracja jest konieczna. Tak więc liczba rejestrowanych w BZCz tytułów nie jest stała (rys. 1.). Najwyższy poziom osiągnęła w roku 2001 i od tego momentu nieznacznie spadła, choć w dalszym ciągu rejestrowanych jest około 1200 tytułów czasopism.

Rys. 1. Liczby czasopism rejestrowanych w BZCz w latach 1997–2007

Źródło: BZCz.

Bibliografie na całym świecie borykają się z problemem rejestracji całości produkcji wydawniczej. Z chwilą zaistnienia i zastosowania technik komputerowych do tworzenia spisów bibliograficznych, optymiści liczyli na realizację marzenia bibliografów. Niestety, komputeryzacja wpłynęła również na wzrost liczby publikacji i co się z tym wiąże, rozwianie złudzeń, co do objęcia rejestracją wszystkich produktów myśli ludzkiej. Dodatkowo wygenerowała nowe dokumenty – istniejące tylko w Internecie. Tak więc przed bibliografami stanęły nowe zadania rejestracji, ale również archiwizowania dokumentów sieciowych. Ale to nie jest przedmiotem tego artykułu.

Dostęp do „Bibliografii Zawartości Czasopism”

Jak już wspomniano, od początku 2005 r. BZCz jest dostępna jedynie w formie elektronicznej. I to nie tylko za pośrednictwem Internetu, ale także w postaci baz dystrybuowanych na nośnikach elektronicznych, takich jak: dyskietki i CD-ROM-y. Była to duża zmiana jakościowa. Zmieniała się także rola indeksów, które w początkach istnienia BZCz były nazywane spisami pomocniczymi[2]. Zmiana nośnika informacji z papieru na

postać elektroniczną spowodowała zmianę ich znaczenia. W nowej rzeczywistości nie tylko sam zbiór danych jest ważny; znacznie wzrosła jego wartość informacyjna dzięki możliwości wprowadzenia większej liczby indeksów ułatwiających przeszukiwanie jego zawartości. Wyszukiwanie jest możliwe nie tylko poprzez nazwisko twórcy dzieła, tytuł czasopisma oraz inne elementy opisu formalnego. Wprowadzenie do BZCz pełnego opracowania rzeczowego umożliwiło przeszukiwanie według treści zebranych w niej dokumentów.

Dzisiejszy użytkownik bibliografii ma do dyspozycji następujące bazy (według stanu z marca 2009 r.):

- artykuły z polskich czasopism (MARC21, 2005-) – 208 391 dokumentów,
- artykuły z polskich gazet i tygodników (MARC21, 2005-) – 103 513 dokumentów,
- artykuły z polskich czasopism (MARC BN, 1996–2004) – 395 318 dokumentów,
- artykuły z polskich gazet i tygodników (MARC BN, 1996–2004) – 104 697 dokumentów.

Wyszukiwanie odpowiednich dokumentów umożliwiają następujące indeksy:

- autor,
- tytuł,
- słowo w tytule,
- cykl,
- temat/określnik,
- hasło przedmiotowe,
- recenzja,
- tytuł czasopisma,
- rok/miesiąc,
- wykaz czasopism.

Dodatkowo, we wspólnej bazie BN i bibliotek publicznych: „Artykuły z Gazet i Tygodników Polskich” (zwanej w dalszej części bazą „Prasa”) dostępne są indeksy: data katalogowania, siglum biblioteki i tytuł czasopisma/numer.

Możliwe jest wyszukiwanie proste i złożone:

- poprzez wybór odpowiedniego indeksu,
- według wielu indeksów z wykorzystaniem w strategii wyszukiwawczej operatorów logicznych „i” oraz „lub”,
- według hasła w indeksie i z zastosowaniem dodatkowych warunków (należy wybrać indeks, wpisać hasło lub jego początek z oznaczeniem dowolnego ciągu znaków, następnie zawęzić poszukiwanie poprzez podanie np. daty wprowadzenia, od której ma być przeszukiwana baza).

Obecnie „Bibliografia Zawartości Czasopism” rejestruje artykuły z 1270 tytułów czasopism (rocznie przybywa ok. 45 000 opisów). W roku 2008 rozkład częstotliwości czasopism był następujący:

- 1042 ukazujących się nieregularnie,
- 450 roczników,
- 187 półroczników,

- 328 kwartalników,
- 59 dwumiesięczników,
- 82 miesięczników,
- 1 dwutygodnik.

Baza „Prasa” rejestruje rocznie ponad 26 000 artykułów z 7 dzienników i 13 tygodników. Baza „Artykuły z Czasopism Polskich” (MARC21, 2005-) jest aktualizowana w trybie miesięcznym. Oznacza to, że po zebraniu odpowiedniej partii materiału następuje praca nad jego zredagowaniem, które polega na korekcie indeksów: autorskiego, rzeczowego, recenzji i spisu czasopism. Po zakończeniu wszystkich korekt kolejny numer BZCz może być dołączony do bazy. Ma to miejsce zazwyczaj w połowie każdego miesiąca (numery 7. i 8. są łączone). Aktualizacja bazy „Prasa” następuje codziennie. Po wprowadzeniu, sprawdzeniu i opracowaniu rzeczowym opisów wykonywanych w Bibliotece Narodowej (Zakład BZCz opracowuje „Gazetę Wyborczą” i „Rzeczpospolitą”), a także przetworzeniu danych przesłanych przez biblioteki współtworzące tę bazę, nowe opisy są do niej dodawane i baza jest udostępniana w Internecie. Zazwyczaj ma to miejsce około godz. 14.00.

Od 21 lutego 2005 r. liczone są wejścia do baz opracowywanych i tworzonych w Bibliotece Narodowej. W bazie „Artykuły z Czasopism Polskich” odnotowano 442 563 wejścia (o 136 163 więcej niż do maja 2008 r.), w bazie „Prasa” – 277 505 wejścia (o 69 009 więcej niż do maja 2008 r.). W dalszym ciągu dużym powodzeniem cieszą się zamknięte już bazy: „Artykuły z Czasopism Polskich” (MARC BN, 1996–2004) oraz „Artykuły z Gazet i Tygodników Polskich” (MARC BN, 1996–2004). Od 23 sierpnia 2002 r. odnotowano dla pierwszej z nich 962 590 wejścia, dla drugiej – 337 501. Przyrost za ostatnie 10 miesięcy wynosi odpowiednio o 124 199 i 45 136 wejść. Jak widać, zdecydowanie większym zainteresowaniem cieszy się baza czasopism naukowych.

Oprócz dostępu do poszczególnych baz, możliwe jest wejście do multiwyszukiwarki dla komputerowych baz bibliotecznych FIDKAR 2, która działa w oparciu o protokół Z39.50. Korzystając z niej, użytkownik ma dostęp także do „Przewodnika Bibliograficznego”, „Poloników Zagranicznych, Drugiego Obiegu” a także do katalogu komputerowego BN.

Wspólna baza „Prasa”

Od 2006 r. Biblioteka Narodowa współpracuje z 11 wojewódzkimi bibliotekami publicznymi w zakresie tworzenia wspólnej bazy „Prasa”, która zawiera opisy bibliograficzne (w formacie MARC21) artykułów wybranych z następujących gazet i czasopism: „Gazeta Bankowa”, „Gazeta Polska”, „Gazeta Wyborcza” – wydanie ogólnopolskie, „Głos: tygodnik katolicko-narodowy”, „Myśl Polska”, „Najwyższy Czas!”, „Niedziela”, „Nowe Życie Gospodarcze”, „Polityka”, „Przegląd”, „Rzeczpospolita” – wydanie ogólnopolskie, „Tygodnik Powszechny”, „Wprost”. Od momentu nawiązania tej współpracy opracowywane są także dzienniki: „Gazeta Prawna”, „Dziennik”, „Nasz Dziennik”, „Puls Biznesu”, „Trybuna” i regionalne dodatki do „Gazety Wyborczej” oraz tygodniki: „Forum”, „Newsweek Polska”, „Ozon”, „Przekrój”. Bazę obecnie współtworzą:

- Biblioteka Narodowa, Warszawa (WA N): „Gazeta Wyborcza”, „Rzeczpospolita”,
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, Gdańsk (GD W): „Gazeta Wyborcza Trójmiasto”, „Nowe Życie Gospodarcze”, „Przekrój”,
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Kielce (KIEL W): „Gazeta Wyborcza Kielce”, „Newsweek Polska”, „Puls Biznesu”,

- Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Kraków (KR M): „Gazeta Wyborcza Kraków”, „Myśl Polska”, „Tygodnik Powszechny”,
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Lublin (LUBL M): „Gazeta Wyborcza Lublin”, „Niedziela”, „Polityka”,
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, Łódź (Ł M): „Gazeta Polska”,
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Olsztyn (OLSZT W): „Forum”, „Najwyższy Czas!”
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Poznań (POZN W): „Gazeta Wyborcza Poznań”, „Wprost”,
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska, Toruń (TOR M): „Gazeta Bankowa”, „Gazeta Prawna”, „Gazeta Wyborcza Toruń”,
- Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy (WA M): „Dziennik”, „Gazeta Stołeczna”, „Nasz Dziennik”, „Trybuna”,
- Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocław (MBPWR): „Gazeta Wyborcza Wrocław”,
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, Zielona Góra (ZGÓRA M): „Gazeta Wyborcza Zielona Góra”, „Przegląd”.

Pojawiła się propozycja rozszerzenia listy tytułów, ale po konsultacjach między bibliotekami nie znaleziono czasopism spełniających przyjęte kryteria. Wkład pracy poszczególnych bibliotek we wspólną bazę Prasa przedstawia tab. 1. Każdy opis oznaczony jest siglum biblioteki, która go sporządziła. Za terminowość przesyłania plików, dobór materiałów oraz poprawność opisów odpowiadają współpracujące biblioteki. Baza, jak już wspomniano, jest aktualizowana codziennie.

Tab. 1. Wkład pracy bibliotek tworzących bazę „Prasa”

Siglum biblioteki	Liczba opisów 2006 r.	Liczba opisów 2007 r.	Liczba opisów 2008 r.
GD W	1440	1099	928
KIEL	4536	2264	1665
KR M	2219	2517	2321
LUBL M	2252	2028	2116
Ł M	808	892	839
OLSZT W	1942	1903	1816
POZN W	1531	1083	887
TOR M	4837	4839	3534
WA M	5076	3256	5688
WA N	5637	5480	5802
MBPWR	176	122	126
ZGÓRA M	827	706	802
razem	31 281	26 243	26 534

Źródło: BZCz.

Standard opisów bibliograficznych

W polskiej bibliografii narodowej obowiązują normy oparte na ISBD (International Standard Bibliographic Description). Dla opisu bibliograficznego początkowo stosowano format MARC BN, następnie przyjęto format MARC21. Od roku 1996 podstawą opisu bibliograficznego w Bibliografii Zawartości Czasopism jest norma PN-97/N-01152-2 (początkowo jej projekt) oraz instrukcja Marii Janowskiej *Opis bibliograficzny artykułów*[3]. W 2008 r. Instytut Bibliograficzny Biblioteki Narodowej wydał publikację *Format MARC21 rekordu bibliograficznego dla artykułu z czasopisma: wersja 2008*, w opracowaniu G. Jaroszewicz, M. Krynickiej, B. Wieczorkowskiej. Zawarto w niej m.in. zmiany dotyczące zasad wypełniania pól 008, 040 i zakresu stosowania pola 041 (przyjęte przez inne bazy BN wcześniej). W związku z nową instrukcją od numeru 1/2009 „Bibliografia Zawartości Czasopism” stosuje przyjęte tam rozwiązania. Również biblioteki współtworzące bazę „Prasa” dostosowały do niej opracowywane przez siebie opisy. Ostatnio w celu uproszczenia opisu w formacie MARC21 dokonano zmiany w strefie opisu serii i dokumentu wieloczęściowego (od stycznia 2009 r.). Z formatu usunięto pole 440 (w „Bibliografii Zawartości Czasopism” wykorzystywane do opisu cyklu artykułów). Informacje z tego pola należy zapisać w polu 490 – nieindeksowanym i powtórzyć w polu 830 (w celu zaindeksowania).

W związku z planowanym uruchomieniem wyszukiwarki wspólnej dla wszystkich baz Biblioteki Narodowej w dalszym ciągu ujednocila się opisy BZCz do opisów katalogu Biblioteki Narodowej. Między innymi od września 2008 r. zintensyfikowano prace nad własnymi kartotekami wzorcowymi dla haseł osobowych, gdyż praca w systemie MAK uniemożliwia pobieranie rekordów z kartoteki haseł wzorcowych, które są tworzone w katalogu komputerowym Biblioteki Narodowej. Do sierpnia 2008 r. liczba rekordów w bazie wzorcowej BZCz wynosiła 4108, obecnie jest ich 9208 (stan na 31 marca 2009 r.). Od roku 2005 nie opracowuje się indeksów rocznych (autorskiego, recenzji, przedmiotowego) BZCz. Następstwem tego są rozbieżności w opisach artykułów, których przyczyny są niezależne od pracy bibliografów. Wynikają raczej z różnorodności i ilości materiału objętego opracowaniem. Często utrudnienia spowodowane są niestarannym wydawaniem czasopism. Dotyczy to zwłaszcza nowych tytułów, które wydawane są przez mało doświadczone instytucje. Nieprawidłowości występują zwłaszcza w elementach służących do opisu formalnego czasopisma. Zdarzają się błędy w numeracji, w tytułach serii czy też cykli wydawniczych itp. Sporym kłopotem jest ustalenie prawidłowo brzmiącej nazwy autorów artykułów, którzy podpisują je na różne sposoby, np. używając inicjałów, czasem jednego, czasem dwóch imion i to w różnej kolejności nawet w tym samym czasopiśmie. W celu ustalenia właściwej nazwy wykorzystuje się ogólnodostępne źródła drukowane, bibliografie narodowe poszczególnych krajów, a także bazy danych. Pozyskane dane ujawniają nieścisłości w wielu informacjach dostępnych w Internecie, stąd pojawia się konieczność ich analizy i weryfikacji.

W prawidłowo opracowanej bibliografii (tutaj rozumianej jako zbiór uporządkowanych opisów bibliograficznych) należy wszystkie wątpliwości rozstrzygnąć, a nieznanne dane ustalić. Bibliografia narodowa powinna stanowić wiarygodne źródło informacji, z którego korzystają studenci, naukowcy, biblioteki i bibliografie narodowe innych krajów i jako taka musi być maksymalnie rzetelna. Ustalenie m.in. właściwego autorstwa jest jednym z jej obowiązków. Dodanie do bibliografii opracowania rzeczowego znacznie podwyższa jej wartość informacyjną i odróżnia ją tym samym od zwykłej bazy danych. Warto w tym miejscu przypomnieć, że użytkownikami „Bibliografii Zawartości Czasopism” są też (a może przede wszystkim) biblioteki, które pobierają gotowe już opisy do tworzenia bibliografii specjalnych, unikając w ten sposób samodzielnego ich opracowywania.

W 2005 r. zrezygnowano z klasyfikacji działowej w BZCz. Decyzja ta spotkała się raczej z negatywną opinią użytkowników. Na VI Naradzie Bibliografów poruszono problem przywrócenia klasyfikacji dla dokumentów opracowywanych w „Bibliografii Zawartości Czasopism”. W związku z tym planowane jest wprowadzenie do opisu artykułów Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej. Tempo realizacji tego przedsięwzięcia jest uzależnione od możliwości przygotowania merytorycznego zespołu opracowującego bibliografię i, co znacznie ułatwiłoby pracę, stworzenia w katalogu BN kartotek wzorcowych dla tej klasyfikacji.

Kolejnym ułatwieniem dla użytkowników BZCz będzie udostępnienie jej w formie plików PDF, których wygląd będzie przypominał wersję drukowaną. Konieczne jest do tego zastosowanie układu działowego. Będzie to możliwe dopiero po wprowadzeniu UKD do opisów bibliograficznych. W najbliższej przyszłości ma nastąpić również konwersja baz BN z formatu MARC BN na format MARC21.

Zakończenie

Objęcie rejestracją bibliograficzną całości materiału jest niemożliwe. Z problemem selekcji materiału BZCz ma do czynienia od początku, należy jednak pamiętać, że jeśli nie twórca bibliografii, to jej odbiorca musi dokonać wyboru. Wielki postęp technologiczny, którego jesteśmy świadkami, pozornie miał ułatwić rozwiązanie tego problemu. Niestety, tak się nie stało. Wzrosły natomiast oczekiwania współczesnego użytkownika informacji. Do grona osób zawodowo i z obowiązku naukowego będących odbiorcami bibliografii dołączyli „zwykli ludzie”. Rozbudowany system indeksów i uruchomienie wspólnej wyszukiwarki dla wszystkich baz powinien uprościć korzystanie z bibliografii dostępnych z witryny BN. Również udostępnienie jej w formie PDF przyczyni się do łatwiejszego wyszukiwania zarejestrowanych w BZCz opisów.

Przypisy

[1] W związku z powstaniem bibliografii dziedzinowych od roku 1990 zrezygnowano z opracowywania czasopism medycznych, wojskowych i rolniczych. W 2004 r. zrezygnowano z opracowywania artykułów z zakresu bibliologii – są opracowywane w Polskiej Bibliografii Bibliologicznej, oraz artykułów z czasopism technicznych, które są opracowywane w bazie BazTech.

[2] SKWIROWSKA, S. Stan i kierunki rozwoju Bibliografii Zawartości Czasopism jako członu bibliografii narodowej. W: *Badanie potrzeb użytkowników Bibliografii Zawartości Czasopism: materiały z konferencji*. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1977, s. 21.

[3] JANOWSKA, M. Opis bibliograficzny artykułów (interpretacja postanowień PN-N01552). Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1997.

"Bibliografia Zawartości Czasopism" - stan obecny i perspektywy rozwoju / Renata Wójcik // W: Bibliograficzne bazy danych : kierunki rozwoju i możliwości współpracy. Bydgoszcz, 27-29 maja 2006. - [Warszawa] : Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, K[omisja] W[ydawnictw] E[lektronicznych], Redakcja "Elektronicznej Biblioteki", 2009. - (EBIB Materiały konferencyjne nr 19). - ISBN: 83-921757-5-1. -Tryb dostępu : <http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/mat19/wojcik.php>